

te maken voor de ééne beheersching van heel het gezin door het ziekbed. Het gebed verkreeg meer klem, meer warmte, meer innigheid. Ook werden de banden met de familie buitenshuis aangehaald, als er een tante of schoon-zuster verscheen, om in het verplegen te helpen. Zoo bracht de ernstige krankheid van één lid van het gezin een geheel ommekeer in het gezinsleven te weeg, en de strekking van dien ommekeer was dan wel dat de gewone huis-orde verbroken werd, maar zóó dat er dieper en voor God rijker werd geleefd.

Maar even goed als we hierin roemen, even volmondig erkennen we, dat de uitzonderingen op den regel er slechter aan toe waren dan thans. Die uitzonderingen waren vele, gelijk ze nog velerlei zijn. Ze ontstonden en ontstaan nog, vooreerst door armoede, als de woning van het gezin te klein is, om het afzonderen van eene ziekenkamer toe te laten, en dus de zieke verpleegd moet worden in hetzelfde vertrek waar de kinderen spelen, de kost gekookt wordt en heel het gezin verkeert. Ten tweede doet zulk een uitzondering zich voor bij alleenlopende personen, zonder eigen gezin, die aan zich-zelf bleven overgelaten. En ten derde ontstonden en ontstaan nog die uitzonderingen, zoo de ziekte een besmettelijk karakter draagt, of zoo er wonden zijn, die een bijzondere verpleging vereischen; om nu van gevaarlijke kunstbewerkingen niet eens te spreken.

Ten deele nu zocht men daaraan ook vroeger wel tegemoet te komen door gasthuizen, maar in die gasthuizen ontbrak al datgene, wat het gezin alleen bieden kon, en vond men ook niet meer die gewijde verzorging, die de Roomsche „zusters” uit hooger motief plachten te geven. Zonder vrees voor overdrijving kan men dan ook zeggen, dat oudtijds de ziekenverpleging in het gezin *hoog*, maar die in de gasthuizen *laag* stond.

Het is dus zeer wel te verstaan en prijslijk, dat men in onzen tijd aan die laatstgenoemde verpleging uitbreiding heeft gegeven, en ze verbeterd heeft. In onze tegenwoordige ziekenhuizen moge nog niet alles aan de hoogste eischen beantwoorden, toch moet voetstoots erkend, dat ze, in vergelijking met de oude gasthuizen, model-inrichtingen zijn.